

Švýcarsko – náš vzor? Veřejná správa je tam postavena skutečně zezdola

Veřejná správa, pokud jde o územní samosprávné celky, je v ČR tvořena obcemi a kraji. Jeden bez druhého toho moc neudělá, vzájemně se potřebují. Z mnoha ohledů je dobře, když spolu samosprávy – obce a kraj – všestranně spolupracují. A styčných bodů je, když se chce je hledat, spousta. Třeba metodickou pomoc ve všech aspektech výkonu státní správy považují dlouhodobě za prioritu nejen pracovní činnosti na Krajském úřadě Libereckého kraje ve vztahu k 215 obcím, které na území kraje existují. Je to prostě samozřejmost, bez ohledu na to, že nám to zákon o krajích přímo ukládá. Spolupráce obcí a kraje však může mít různé formy, a občas i zajímavější než jenom metodické porady, semináře či metodická stanoviska.

Jiří Němec

Ve dnech 27.–31. března jsem se společně s radní Libereckého kraje Ing. Květou Vinklátovou a kolegou z krajského úřadu Libereckého kraje Mgr. Chýlem zúčastnil pracovní cesty do St. Gallenu. Jednalo se o projekt připravený Libereckým krajem především pro starosty obcí – cesty do Švýcarska se jich zúčastnilo celkem devět, a to z obcí všech tří kategorií – s obecním úřadem (nebo vlastně i bez něho), s pověřeným obecním úřadem i s obecním úřadem s rozšířenou působností. Předmětem našeho týdenního pobytu a rozličných jednání ve Švýcarsku v kantonu St. Gallen byla azylová politika, spolupráce mezi obcemi a kantonem, kantonnální a obecní zákony, reformy, slučování obcí atd.

Cílem bylo připravit pro starosty obcí Libereckého kraje výměnu zkušeností ve výše uvedených oblastech veřejné správy, porovnat klady a příp. zápory obou systémů (např. přímá volba starosty a další prvky přímé demokracie ve Švýcarsku), což pracovní cesta podle mého názoru splnila. Samotná skutečnost, že Liberecký kraj připravil tuto aktivitu pro starosty obcí Libereckého kraje, je pozitivní v rámci výše zmínované potřeby vzájemné spolupráce mezi krajem a jeho obcemi. A proč naše pracovní cesta mířila právě do kantonu St. Gallen? Protože St. Gallen – město a Kooperace St. Gallen – byl již od začátku devadesátých let partnerem (tím vůbec prvním) města Liberec a po vzniku krajů na tuto spolupráci navázal i Liberecký kraj na úrovni krajské, resp. na švýcarské straně kantonnální, protože St. Gallen je nejen město, ale i kanton

ležící na severu Švýcarska u Bodamského jezera.

Švýcarsko, země kantonů a přímé demokracie – referenda, má na svých 7,5 milionu (asi 1/5 tvoří cizinci) obyvatel 26 kantonů a v nich 2 255 tisíce obcí. Kantony mají svoji vlastní ústavu a zákony. Pro zajímavost na celostátní úrovni stále platí první ústava z roku 1848, samozřejmě ve znění vícero novel. Parlament má dvě komory – poslanci Národní rady – je jich jako u nás 200, jsou voleni poměrným systémem v každém kantonu zvlášť, druhá komora (à la náš senát) má 46 členů – po dvou zástupcích za každý kanton bez ohledu na jeho velikost, modifikovaný německý model, který je mně osobně, i pokud jde o ČR, docela sympatický! Vládnutí je tam ústavně pro leckoho z nás „nepochopitelně“ postaveno na dvou principech – principu dohody (vláda rozhoduje v konsenzu) a na principu lidového hlasování – referendu. Ústavně je suverénem lid – občané, jemu podléhají s konečnou platností všechna rozhodování, jak na úrovni obcí, tak i kantonu (kraje) či konfederace. Demokracie je tu historicky stavěna a postavena opravdu pozitivně zezdola.

Referendum je tu skutečně fenomén, je velmi časté, vyhláší se pravidelně 4x do roka a obecně platí, že jeho výsledek je pro politickou reprezentaci vždy závazný (ale nevylučuje se možnost opakovaného hlasování o téže otázce, třeba po roce, po dvou). Referendum je povinné, když se jedná o změnu ústavy nebo členství v mezinárodních organizacích. Fakultativně je možno vyhlásit referendum téměř vždycky, o všech nových zákonech či změnách těch stávajících. Pro zajímavost, hlasovat prý

nelze o platech státních zaměstnanců. Rovněž všechny parlamenty na různých úrovních přijaté zákony podléhají kontrole občanů prostřednictvím možnosti vyvolat k danému zákonu lidové hlasování. Když výbor, který si občané založí, sežene potřebné množství podpisů, je povinnost o nově přijatém zákonu vypsat v zákonem stanovené době referendum. A podle jeho výsledku buď zákon vstoupí v platnost, nebo také ne. Rovněž občané sami mohou prostřednictvím tzv. občanské iniciativy navrhnout nové zákony. Opět, když výbor sežene dostatečné množství podpisů, uskuteční se o návrhu nového zákona referendum. A rozhodovat v referendu lze skutečně úplně o všem. Referendum (nebo na úrovni obce shromáždění občanů třeba na náměstí) ve Švýcarsku

FOTO: JIŘÍ NĚMEC 2X